

NSB AS
TILSYNSRAPPORT

Rapport nr 03-11

NSB AS TILSYNSRAPPORT

Rapport nr.: 03-11
Saksnr: 11/96
Inspeksjonsdato: 04.03. 2011 og 07.03.2011
Foretak: NSB AS
Kontaktperson: Steinar Skauen, NSB AS
Revisjonslag: Geir Danielsen, Statens jernbanetilsyn, Ledende revisor
Snorre W. Steen, Arctic Safety, Fagrevisor

Rapportens innhold

Denne tilsynsrapporten beskriver avvik og observasjoner etter revisjon av sikkerhetsstyringssystemet som gjelder for NSB AS' virksomhet.

Hovedkonklusjon

NSB AS (NSB) har styrket systematikken rundt sin beredskap siden forrige revisjon (8-08). Inspeksjonen har identifisert noen mangler.

NSB har ikke alle risikoanalyser som er nødvendige for å vise at virksomheten drives sikkerhetsmessig forsvarlig. Det er videre identifisert feil og mangler knyttet til akseptkriterier, utførte analyser, samt systematikk for oppfølging. Forholdene skulle vært korrigert etter lukkingen av forrige revisjon (8-08), men inspeksjonen har avdekket at forholdene ikke er håndtert tilfredsstillende.

Utarbeidet dato: 12.04.2011
Sign.:

Godkjent dato:
Sign.:

Geir Danielsen
Revisjonsleder

Erik Ø. Johnsen
Direktør

1	Innledning	4
2	Dokumentunderlag	5
	2.1 Myndighetskrav	5
	2.2 Bedriftsinterne krav	5
3	Inspeksjonsomfang	5
4	Avvik	6
	4.1 Avvik 1	6
	4.2 Avvik 2	6
	4.3 Avvik 3	6
	4.4 Avvik 4	7
	4.5 Avvik 5	7
	4.6 Avvik 6	8
5	Observasjoner	8
6	Andre forhold	8
7	Gjennomføring	8
	Vedlegg 1 – NSB AS' egen dokumentasjon	9
	Vedlegg 2 – Stikkprøver i feltarbeidet	11

1 Innledning

NSB fikk 14. mars 2003 tillatelse til å drive persontransport på hele det nasjonale jernbanenettet.

Inspeksjonen hadde som mål å avklare hvorvidt NSB AS gjennomfører sin virksomhet i samsvar med bestemmelser i, eller i medhold av jernbanelovgivningen. Inspeksjonen skulle dekke sikkerhetsstyring som omfatter risikoanalyser og beredskap.

Denne tilsynsrapporten beskriver de avvik som er avdekket, og de observasjoner som er registrert gjennom inspeksjonen.

- AVVIK defineres som manglende samsvar med bestemmelser i norsk jernbanelovgivning.
- OBSERVASJON er forhold som ikke omfattes av definisjonen avvik, men som Statens jernbanetilsyn mener det er riktig å påpeke for å ivareta sikkerheten til passasjerer og tredjeperson.

Statens jernbanetilsyn pålegger som hovedregel korrigerende avvik innenfor en tidsfrist. Ved alvorlige regelverksbrudd kan Statens jernbanetilsyn pålegge hele eller deler av virksomheten stanset eller også å trekke sikkerhetssertifikatet tilbake.

Statens jernbanetilsyn forventer at observasjoner håndteres slik at disse ikke senere utvikler seg til/bidrar til avvik.

Statens jernbanetilsyn praktiserer negativ rapportering fra inspeksjoner. Det vil si at inspeksjonsrapporter i hovedsak omhandler manglende samsvar med bestemmelser i norsk jernbanelovgivning. Forhold der kravene er tilfredsstillende oppfylt beskrives normalt ikke. Inspeksjonen er basert på stikkprøver. Det er således ikke sikkert at alle regelverksbrudd er avdekket. Rapporten bør leses med dette i minne.

Inspeksjonen er gjennomført som dokumentgjennomgang og feltarbeid hos NSB AS. Virksomheten har gitt inspeksjonslaget nødvendig tilgang til dokumenter, lokaler og personell – og har lagt alle forhold til rette for en effektiv gjennomføring av inspeksjonen.

2 Dokumentunderlag

2.1 Myndighetskrav

Følgende lover og forskrifter er benyttet som inspeksjonsgrunnlag:

- Lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane med mer (jernbaneloven)
- Lov 3. juni 2005 nr. 34 om varsling, rapportering og undersøkelse av jernbaneulykker og jernbanehendelser m.m. (jernbaneundersøkelsesloven)
- Forskrift 10. desember 2010 nr 1568 om jernbanevirksomhet mv. på det nasjonale jernbanenettet (jernbaneforskriften)
- Forskrift 19. desember 2005 nr. 1621 om krav til jernbanevirksomhet på det nasjonale jernbanenettet (sikkerhetsforskriften)
- Forskrift 31. mars 2006 nr. 378 om offentlige undersøkelser av jernbaneulykker og alvorlige jernbanehendelser m.m. (jernbaneundersøkelsesforskriften).
- Forskrift 31. mars 2006 nr. 379 om varslings- og rapporteringsplikt i forbindelse med jernbaneulykker og jernbanehendelser (varslings- og rapporteringsforskriften)
- Forskrift 18. desember 2002 nr. 1678 om krav til helse for personell med arbeidsoppgaver av betydning for trafikkikkerheten ved jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (helsekravforskriften)
- Forskrift 18. desember 2002 nr. 1679 om opplæring av personell med arbeidsoppgaver av betydning for trafikkikkerheten ved jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (opplæringsforskriften)
- Forskrift 29. februar 2008 nr. 240 om togframføring på det nasjonale jernbanenettet (togframføringsforskriften)
- Forskrift 7. februar 2005 nr. 113 om krav til kompetanse og autorisasjon for førere av trekraftkjøretøy på det nasjonale jernbanenettet (autorisasjonsforskriften)
- Forskrift 12. mars 2010 nr. 401 om gjennomføring av kommisjonsforordning (EF) nr. 352/2009 om innføring av felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger i henhold til artikkel 6 pkt. 3a i direktiv 2004/49/EF (forskrift om felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger)

2.2 Bedriftsinterne krav

NSB egen dokumentasjon som er benyttet ved dokumentgjennomgang og feltarbeid er beskrevet i vedlegg 1.

3 Inspeksjonsomfang

Inspeksjonen ble gjennomført hos NSB og dekket sikkerhetsstyring som omfatter risikoanalyser og beredskap. Inspeksjonen omfattet gjennomgang av dokumenter, intervjuer av ledelse og medarbeidere og undersøkelser knyttet til ovennevnte tema.

4 Avvik

4.1 Avvik 1

NSB har ikke alle bestemmelser som er nødvendig for at virksomheten drives sikkerhetsmessig forsvarlig og som utfyller krav i eller i medhold av jernbaneloven

Avvik fra:

Sikkerhetsforskriften § 4-3 andre ledd

"Jernbanevirksomheten skal ha interne bestemmelser som er nødvendig for at virksomheten drives sikkerhetsmessig forsvarlig og som utfyller krav i eller i medhold av jernbaneloven."

Inspeksjonsbevis:

1. NSB har ikke bestemmelser for utforming og bruk av Årsplan for beredskapsøvelser (VK-00146).
2. NSB har ikke klart angitt begrensninger og bruksområder for alle de beskrevne typer av akseptkriterier.
3. NSB har ikke implementert Felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger* i sitt styringsystem.

*) Forskrift 12. mars 2010 nr. 401 om gjennomføring av kommisjonsforordning (EF) nr. 352/2009 om innføring av felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger i henhold til artikkel 6 pkt. 3a i direktiv 2004/49/EF (forskrift om felles sikkerhetsmetode for risikovurderinger).

4.2 Avvik 2

Ikke alle NSBs akseptkriterier er egnet til å opprettholde og forbedre det etablerte sikkerhetsnivå.

Avvik fra:

Sikkerhetsforskriften § 5-1

"Jernbanevirksomheten skal ha akseptkriterier for alle forhold av betydning for sikkerheten, vurdert ut fra sannsynlighet og konsekvens. Vurderingene som ligger til grunn for utformingen av kriteriene skal fremgå."

Sikkerhetsforskriften § 2-1 andre ledd

"Virksomheten skal planlegges, organiseres og utføres med det formål å kontinuerlig forbedre sikkerheten."

Inspeksjonsbevis:

1. Ikke alle NSBs akseptkriterier er egnet til å opprettholde og forbedre det etablerte sikkerhetsnivå, f.eks valgt nivå for PLL.
2. NSB har ikke beskrevet hvordan alle akseptkriterier bidrar til å opprettholde og forbedre det etablerte sikkerhetsnivå, f.eks "Katastrofal feil" (KD-00014).

4.3 Avvik 3

NSB har ikke identifisert og utført alle risikoanalyser som er nødvendige for å dokumentere at virksomheten drives sikkerhetsmessig forsvarlig.

Avvik fra:

Sikkerhetsforskriften § 5-2

”Jernbanevirksomheten skal planlegge og gjennomføre risikoanalyser som er nødvendige for at virksomheten drives sikkerhetsmessig forsvarlig. Risikoanalysene skal planlegges og gjennomføres på en systematisk og koordinert måte gjennom alle virksomhetsfaser.

Det skal gå klart fram hva som er formålet med den enkelte analysen og hvilke forutsetninger og avgrensninger som er lagt til grunn.”

Inspeksjonsbevis:

1. NSBs liste over risikoanalyser som gir oversikt over og kontroll med risiko (KD-00010), dekker ikke for Operativ drift f.eks. bruk av leverandør for togframføring eller skifting.
2. NSBs liste over risikoanalyser som gir oversikt over og kontroll med risiko (KD-00010), dekker ikke for Materiell f.eks. materiell benyttet av leverandører.
3. NSB kunne ikke fremvise en risikoanalyse av effekten av manglende utstyr (f.eks. nødkoffert og jordingsutstyr) og kompetanse (f.eks. jording) for materiell fremført av leverandører.
4. NSB kunne ikke dokumentere at Krav til nødutstyr (PR-00105, kap 12.1) er basert på gyldige risikoanalyser eller at kravene er oppdaterte.

4.4 Avvik 4

Det er mangler ved NSBs risikoanalyser som dekker operativ drift.

Avvik fra:

Sikkerhetsforskriften § 5-2

”Jernbanevirksomheten skal planlegge og gjennomføre risikoanalyser som er nødvendige for at virksomheten drives sikkerhetsmessig forsvarlig. Risikoanalysene skal planlegges og gjennomføres på en systematisk og koordinert måte gjennom alle virksomhetsfaser.

Det skal gå klart fram hva som er formålet med den enkelte analysen og hvilke forutsetninger og avgrensninger som er lagt til grunn.”

Inspeksjonsbevis:

1. Det er mangler ved NSBs risikoanalyse av Kongsvingerbanen; f.eks. vurderes ikke betydningen av trafikkvolum, materielltyper, årstidsvariasjoner, andre jernbaneforetak og bruk av leverandør for togframføring.
2. Det er ikke klart beskrevet hvilket nivå for akseptabel risiko (PLL-verdi) som gjelder for NSBs risikoanalyse av Kongsvingerbanen.

4.5 Avvik 5

NSB har ikke en samlet oversikt over alle risikoanalyser som er utført.

Avvik fra:

Sikkerhetsforskriften § 5-4 andre ledd

”Jernbanevirksomheten skal ha en samlet oversikt over de risikoanalyser som er utført. Det skal sikres konsistens mellom analyser som utfyller eller bygger på hverandre.”

Inspeksjonsbevis:

1. Ikke alle utførte risikoanalyser i Region Øst registreres i Synergi (jf. KD-00010).

Merknad

I dokument KD-00010 er det beskrevet at alle risikovurderinger skal registreres i Tiltaksplan trafiksikkerhet i Synergi

4.6 Avvik 6

NSB kan ikke dokumentere at gjennomføre øvelser er egnet til å verifisere at beredskapen fungerer etter sin hensikt.

Avvik fra:

Sikkerhetsforskriften § 7-2 første ledd

"Jernbanevirksomheten skal regelmessig gjennomføre øvelser for å verifisere at beredskapen fungerer etter sin hensikt."

Inspeksjonsbevis:

1. NSB har ikke dokumentert på hvilken måte hyppighet og øvelsestyper er tilstrekkelig for å verifisere at beredskapen fungerer etter sin hensikt.

5 Observasjoner

Det ble ikke notert observasjoner under inspeksjonen.

6 Andre forhold

Det ble ikke notert andre forhold under Inspeksjonen.

7 Gjennomføring

Formøte	: Ikke gjennomført
Dokumentasjonsgjennomgang	: 24.01 – 03.03.2011
Åpningsmøte	: 04.03.2011
Feltarbeid	: 04.03 og 07.03.2011
Sluttmøte	: 07.03.2011

Vedlegg 1 – NSB AS' egen dokumentasjon

Følgende av NSB AS' dokumenter er gjennomgått før feltarbeidet

Dokumenttittel	Dokumentnummer	Dato/rev.nr	Kommentar
Ledelse, organisasjon og styring (LOS) - NSB Konsern - Konsernprinsipper (policy) - LOS Del 2	LD-00020	Rev 1	
Ledelse, organisasjon og styring (LOS) - NSB Konsern - Vr organisasjon - LOS Del 3	LD-00021	Rev 2	
Ledelse, organisasjon og styring (LOS) - NSB Konsern - Styring av virksomheten - LOS Del 4	LD-00022	Rev 1	
Organisasjonskart NSB AS	OK-00005		
Organisasjonskart NSB Persontog	OK-00018		
System for trafiksikkerhetsstyring i NSB AS	LD-00006	Rev 3	
Krav til risikostyring i NSB AS	KD-00010	Rev 4	
Beredskap i NSB	LD-00028	Rev 1	
Overordnet beredskapsplan for NSB	PR-00112	Rev 3	
Kapittel 12 i Førers regelbok	PR-00105	Rev 2	
Kapittel 12 i Ombordpersonalets regelbok	PR-00106	Rev 2	
Organisasjonskart Trafiksikkerhet og operatrforvaltning	OK-00008		
NSB Trafiksikkerhet og operatrforvaltning, Risikostyring og analyse	OK-00011		
NSB Trafiksikkerhet og operatrforvaltning, Beredskap og security	OK-00012		
Direktør Trafiksikkerhet og operatrforvaltning	FB-00076	Rev 2	
Seksjonsleder, Risikostyring og analyser	FB-00082	Rev 1	
Beredskapssjef NSB	FB-00085	Rev 1	
Krav til risikoakseptkriterier	KD-00014	Rev 2	
Bakgrunn for valg av risikoakseptkriterier	VK-00054	Rev 3	
Krav til bruk av Tiltaksplan Trafiksikkerhet og oppfølging av risikovurderinger i NSB AS	KD-00036	Rev 1	
Rapport fra Synergi Gyldige risikovurderinger			Utskrift fra Synergi
Rapport fra Synergi Utvalg av risikovurderinger			Utskrift fra Synergi
Rapport fra Synergi Utvalg av risikovurderinger med tilhørende tiltak og anbefalinger			Utskrift fra Synergi
Krav til beredskapsanalyse	KD-00032	Rev 3	
Årsplan for Beredskapsøvelser 2010	VK-00146	Rev 2	
Beredskapsanalyse Drammenbanen, Askerbanen, Hovedbanen og Gardermobanen		Rev 1	
Beredskapsanalyse Kongsvingerbanen		Rev 1	

Beredskapsanalyse Vestfoldbanen		Rev 1	
Beredskapsevaluering av NSBs håndtering av togavsporing Skotterud (tog 55) fredag 1. oktober 2010			
Beredskapsevaluering av NSBs håndtering av øvelse Lieråsen			
Årsplan for øvelser og trening 2011	VK-00146	Rev 3	
Synergi - rapport øvelse Helgeland 2010			Utskrift fra Synergi
Synergi - rapport øvelse Lieråsen 2010			Utskrift fra Synergi
Synergi - rapport øvelse Nidaros 2010			Utskrift fra Synergi

Vedlegg 2 – Stikkprøver i feltarbeidet

- Krav til planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av beredskapsøvelser i NSB (KD-00033)
- Funksjonsbeskrivelse Rådgiver Beredskap NSB (FB-00086)
- Risikovurdering Kongsvingerbanen, 23.02.2011
- Stikkprøver i Synergi av registrering og oppfølging av utførte risikoanalyser
- Omvisning i TBLs beredskapsrom